

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NOTARIATO ĮSTATYMO NR. I-2882 3 IR 6
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos notariato įstatymo Nr. I-2882 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Projektas) yra siekiama didinti notarinių paslaugų prieinamumą ir notarų konkurenciją Lietuvoje bei nustatyti operatyvesnį viešų konkursų į laisvas notarų pareigas paskelbimą.

Projektas parengtas atsižvelgiant į tai, jog šiuo metu dėl griežtai reglamentuoto notarų skaičiaus ir notarinių paslaugų įkainių egzistuoja labai maža konkurencija tarp notarų. Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, 2020 m. 244 notarų pajamos buvo 42,2 mln. Eur. 2020 m. didžiausias pajamas gavęs notaras deklaravo 1,2 mln. Eur. pajamų, o dešimt didžiausias pajamas deklaravusių notarų vidutiniškai uždirbo 0,72 mln. Eur. Atsižvelgiant į neproporcingas notarų pajamas ir mažą konkurenciją, notarami nėra suinteresuoti taikyti mažesnius paslaugų įkainius netgi toms notarinėms paslaugoms, kurių įkainiams yra nustatytas atlygio intervalas. Dėl šios priežasties nukenčia vartotojai, kadangi jie yra priversti mokėti maksimalius įkainius už notarines paslaugas.

Projektas taip pat buvo parengtas nustatius notarinių paslaugų prieinamumo šalyje sumažėjimą, ypač šiuo metu, kai pastebėtinai žymus nekilnojamo turto sandorių skaičiaus augimas. Apklausus 65 notarų biurus visoje šalyje buvo nustatyta, kad šiuo metu didžiuosiuose Lietuvos miestuose norint atlikti nekilnojamojo turto pirkimo-pardavimo sandorį ar gauti notariškai patvirtintą sutikimą nepilnamečiui vaikui vyksti į užsienį reikia laukti nuo 2 iki 3 savaičių. VĮ Registrų centro duomenimis, lyginant iki pandemijos pradžios sudarytų pirkimo-pardavimo sutarčių skaičių su 2021 m. I pusmetį sudarytomis pirkimo-pardavimo sutartimis, pirkimo-pardavimo sutarčių skaičius išaugo net 32 % (2019 m. I pusmetį buvo sudarytos 70 278 pirkimo-pardavimo sutartys, o 2021 m. I pusmetį - 93 189 pirkimo-pardavimo sutartys). Taigi, galima daryti išvadą, kad įvertinus ribotą konkurenciją, taikomus įkainius ir notarų gaunamas pajamas, šiuo metu teikiamų notarinių paslaugų pasiūla yra per maža, todėl tikslinga yra didinti notarinių paslaugų prieinamumą didinant notarų skaičių šalyje.

Be to, šiuo įstatymo projektu yra siekiama nustatyti operatyvesnį viešų konkursų į laisvas notarų pareigas paskelbimą. Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo metu teisės aktuose nėra nustatyta kas kiek laiko turi būti atliekamas vieno notaro aptarnaujamų gyventojų skaičiaus savivaldybėje įvertinimas bei per kiek laiko nuo poreikio dėl notarų skaičiaus mažinimo ar didinimo įvertinimo turi būti skelbiamas viešas konkursas laisvoms notarų pareigoms užimti. Dėl minėtų priežasčių vieši konkursai laisvoms notarų pareigoms užimti yra organizuojami pernelyg retai netgi tose savivaldybėse, kuriose yra poreikis didinti notarų skaičių.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymo projekto rengėjai – Lietuvos Respublikos Seimo nariai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai.

Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 6 straipsnio 1 dalyje yra nustatyta, kad „Notarų skaičių, jų buveinę ir veiklos teritoriją nustato Lietuvos Respublikos teisingumo ministras pagal savo patvirtintą Notarų gyventojams teikiamų teisinių paslaugų poreikių vertinimo metodiką.

Notarų skaičius nustatomas atsižvelgiant į gyventojų skaičių konkrečioje savivaldybėje ir praėjusių dvejų kalendorinių metų notaro pajamų konkrečioje savivaldybėje statistinį vidurkį.“

Notarų gyventojams teikiamų paslaugų poreikių vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2006 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 1R-481, 7.2 punkte yra nustatyta, kad „vieno notaro aptarnaujamų gyventojų skaičius savivaldybėje turi būti ne didesnis kaip 15 tūkst. ir ne mažesnis kaip 10 tūkst. gyventojų“.

Šiuo metu teisės aktuose nėra reglamentuojama: 1) kas kiek laiko turi būti atliekamas vieno notaro aptarnaujamų gyventojų skaičiaus savivaldybėje įvertinimas; 2) per kiek laiko nuo poreikio dėl notarų skaičiaus mažinimo ar didinimo įvertinimo turi būti skelbiamas viešas konkursas laisvoms notarų pareigoms užimti.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Projektu siūloma papildyti Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 7 punktą ir papildomai nustatyti, kad viešas konkursas laisvoms notaro pareigoms užimti turi būti paskelbiamas per 3 mėnesius nuo tada, kai nustatoma, kad vieno notaro aptarnaujamų gyventojų toje savivaldybėje yra daugiau negu 10 000, bet po notarų skaičiaus padidinimo bus ne mažiau negu 7 000. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija kiekvienais metais iki liepos 1 dienos įvertina vieno notaro aptarnaujamų gyventojų skaičiaus savivaldybėje pasikeitimą.

Projektu siūloma papildyti Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 6 straipsnio 1 dalį ir papildomai nustatyti, kad notarų skaičius nustatomas atsižvelgiant į gyventojų skaičių konkrečioje savivaldybėje, savivaldybės teritorijoje turi dirbti bent vienas notaras. Vieno notaro aptarnaujamų gyventojų savivaldybėje turi būti ne daugiau kaip 10 000 ir ne mažiau kaip 7 000 gyventojų.

Priėmus įstatymo projektą yra tikimasi, jog padaugėjus notarų skaičiui šalyje ir išaugus konkurencijai tarp notarų ne tik pagerės notarinių paslaugų prieinamumas, bet ir padidės notarų suinteresuotumas taikyti mažesnius paslaugų įkainius toms notarinėms paslaugoms, kurių įkainiams yra nustatytas atlygio intervalas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Priėmus įstatymo projektą, galimas kai kurių notarų pajamų sumažėjimas dėl notarų skaičiaus augimo.

Šiuo metu Lietuvoje yra 238 notariai. Nustačius, jog vieno notaro aptarnaujamų gyventojų skaičius savivaldybėje turi būti ne didesnis kaip 10 tūkstančių ir ne mažesnis kaip 7 tūkstančiai gyventojų, galima tikėtis, jog Lietuvoje apytiksliai gali papildomai padaugėti nuo 40 iki 150 notarų.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priimtas įstatymo projektas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymų įgyvendinimas verslo sąlygoms ir jo plėtrai neatsilieps.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija iki 2022 m. birželio 30 d. turės priimti šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Papildomai turės būti keičiama Notarų gyventojams teikiamų paslaugų poreikių vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2006 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 1R-481.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Projektas parengtas laikantis nustatytų reikalavimų.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymo projekte reglamentuojami klausimai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir ES teisės nuostatas.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų parengti, šių aktų metmenys.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija iki 2022 m. birželio 30 d. turės priimti šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Įstatymo projekto įgyvendinimui papildomų valstybės lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Nėra.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai „notaras“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Teikia

Seimo narys Mykolas Majauskas